

Sgrinio Smotyn Gwaed
Newydd-anedig Cymru
Newborn Bloodspot
Screening Wales

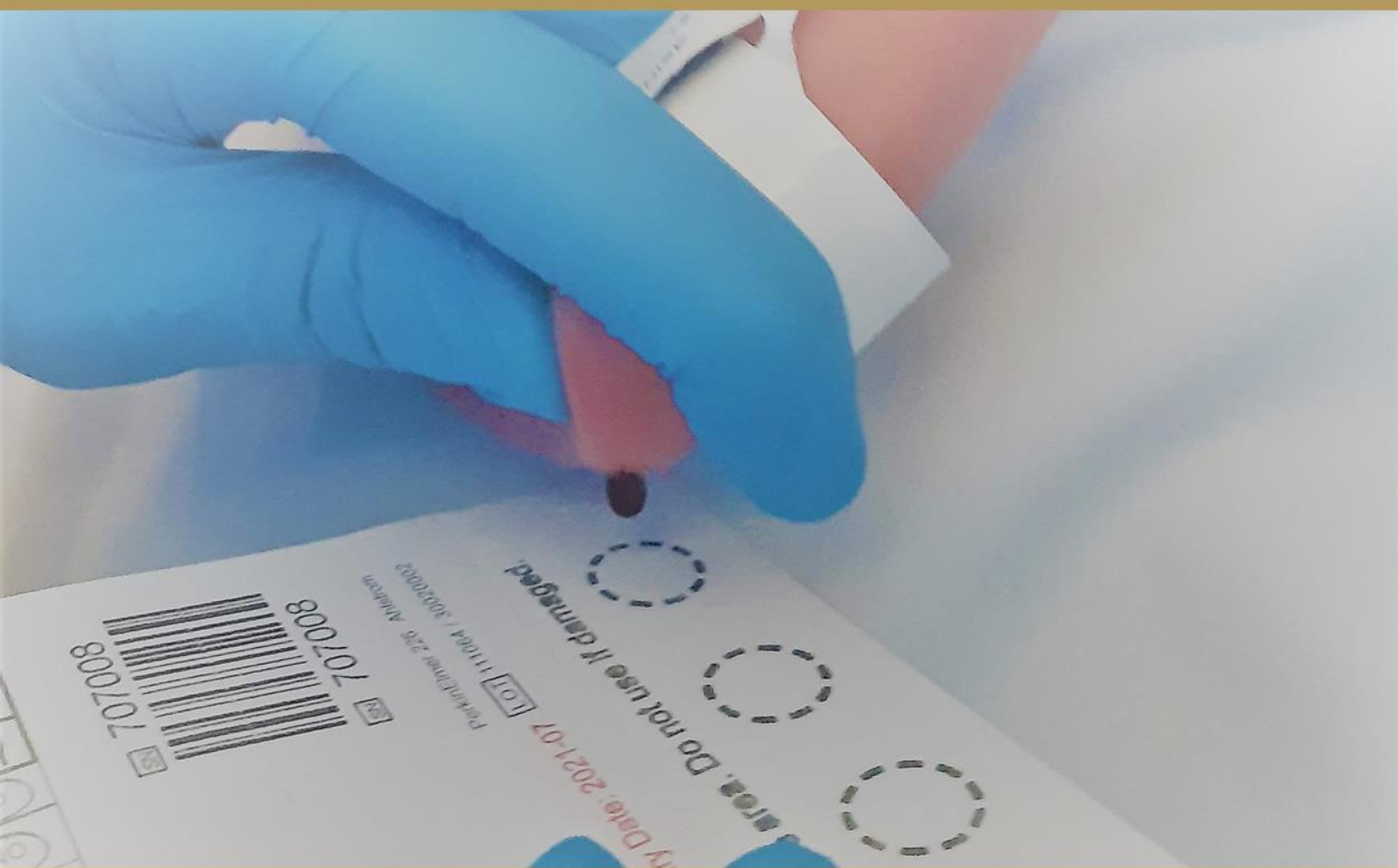

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru

Adroddiad Ystadegol Blynddol 2020-21

Amdanom ni

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn bodoli i ddiogelu a gwella iechyd a lles a lleihau anghydraddoldebau iechyd i bobl yng Nghymru.

Rydym yn rhan o'r GIG ac yn adrodd i'r Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn Llywodraeth Cymru.

Ein gweledigaeth yw sicrhau Cymru iachach, hapusach a thecach. Rydym yn gweithio yn lleol, yn genedlaethol, gyda'n partneriaid ac ar draws cymunedau yn y meysydd canlynol:

Diogelu iechyd — darparu gwybodaeth a chyngor a chymryd camau i ddiogelu pobl rhag clefyd trosglwyddadwy a pheryglon amgylcheddol

Gofal sylfaenol, cymunedol ac integredig — cryfhau effaith iechyd y cyhoedd drwy bolisi, comisiynu, cynllunio a darparu gwasanaethau

Microbioleg — darparu rhwydwaith o wasanaethau microbioleg sy'n cynorthwyo diagnosis o glefydau heintus a'u rheoli

Diogelu — darparu arbenigedd a chyngor strategol i helpu i ddiogelu plant ac oedolion agored i niwed

Sgrinio — darparu rhaglenni sgrinio sy'n cynorthwyo canfod clefydau'n gynnar, eu hatal a'u trin

Gwybodaeth iechyd — dadansoddi data iechyd y cyhoedd, dod o hyd i dystiolaeth a rheoli gwybodaeth

Gwella ansawdd a diogelwch cleifion y GIG — darparu gwybodaeth, cyngor a chymorth i'r GIG i wella canlyniadau cleifion

Polisi, ymchwil a datblygu rhyngwladol — dylanwadu ar bolisi, cynorthwyo ymchwil a chyfrannu at ddatblygu iechyd yn rhyngwladol

Gwella iechyd — gweithio ar draws asiantaethau a darparu gwasanaethau i'r boblogaeth er mwyn gwella iechyd a lleihau anghydraddoldebau iechyd

Rhagor o wybodaeth

Gwefan: icc.gig.cymru
E-bost: ymholiadau.cyffredinol@wales.nhs.uk
Twitter: [@IechydCyhoeddus](https://twitter.com/IechydCyhoeddus)
Facebook: facebook.com/iechydcyhoedduscymru

Dim ond yn electronig gan y rhaglen sgrinio y mae'r adroddiad hwn ar gael a bydd ar gael ar y wefan:

icc.gig.cymru/gwasanaethau-a-thimau/sgrinio/sgrinio-smotyn-gwaed-newydd-anedig-cymru/

Mae'r adroddiad hwn yn grynodeb manwl o wybodaeth am waith a wnaed gan wasanaeth Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru ar gyfer y flwyddyn ariannol o fis Ebrill 2020 i ddiwedd mis Mawrth 2021. Adroddir ar y canlyniadau fesul Bwrdd Iechyd lle y cafodd y gwasanaeth sgrinio ei ddarparu. Mae rhagor o fanylion ar gael ar gais.

Manylion Cyhoeddi:

Teitl: Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru 2020-21

Dyddiad: Cyhoeddwyd yr adroddiad hwn ym mis Awst 2024

ISBN: 978-1-83766-454-2

I gael rhagor o wybodaeth am yr adroddiad hwn a rhoi adborth arno cysylltwch â:

Helen Clayton, Rheolwr Gwasanaethau Gwybodeg a Data,
Yr Is-adran Gwybodeg, Llawr 6, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Rhif 2 Cwr y
Ddinas, Stryd Tyndall, Caerdydd, CF10 4BZ
Ffôn: 029 2010 4405
E-bost: screening.information@wales.nhs.uk

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth yn Gymraeg heb oedi / We welcome correspondence and phone calls in Welsh. Byddwn yn ymateb i ohebiaeth yn Gymraeg yn ddi-oed.

Datganiad Sicrhau Ansawdd

Mae cofnodion sgrinio data yn cael eu diwedddaru'n barhaus. Mae'r cronfeydd data a ddefnyddir gan Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cael eu diwedddaru'n ddyddiol pan fydd cofnodion yn cael eu hychwanegu, eu newid neu eu dileu (archifo). Gallai hyn ymwneud â phan fydd unigolyn wedi'i nodi fel rhywun y mae angen gwasanaeth sgrinio arno; wedi cael canlyniadau sy'n rhaid eu cofnodi, neu â newid statws ac nad oes

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru 2020-21
--------------------------------------	--

angen sgrinio arno mwyach yn y drefn honno. Derbynnir data o nifer fawr o ffynonellau gwahanol sy'n amrywio o ran cywirdeb a chyflawnder. Mae'r Adran Sgrinio yn gwirio data ar gyfer cywirdeb drwy gymharu setiau data, er enghraifft data practis meddyg teulu, ac yn cywiro'r data codio lle y bo'n bosibl. Dylid nodi y ceir oedi weithiau o ran casglu data, er enghraifft efallai na fydd person yn cofrestru gyda'i feddyg teulu ar unwaith. Felly bydd yr oedi hwn yn effeithio ar gyflawnder y data yn dibynnu ar amgylchiadau unigol. Yn ogystal, dylai'r darlennydd fod yn ymwybodol bod y data yn cael eu diwedddaru'n barhaus a gall fod mân addasiadau i'r rhifau a ddyfynnir yn y ddogfen hon o'r naill flwyddyn i'r llall yn sgil diwedddaru'r data. Wrth ymdrin â data o ardaloedd daearyddol bach, weithiau rydym yn atal niferoedd sy'n is na phump lle mae'n bosibl bod y data'n sensitif.

© 2024 Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Gellir atgynhyrchu deunydd yn y ddogfen hon o dan delerau'r Drwydded Llywodraeth Agored (DLA) www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3/ ar yr amod y caiff hynny ei wneud yn gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol.

Dylid cydnabod Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Mae'r hawlfraint o ran y trefniant teipograffyddol, y dylunio a'r diwygio yn eiddo i Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru

This document is also available in English.

Cynnwys

1	CYFLWYNIAD	6
1.1	Negeseuon allweddol i rieni	7
1.2	Cyflawni'r rhaglen	7
1.3	Llwybr sgrinio	9
2	PENAWDAU YSTADEGOL	10
3	DATA.....	12
3.1	Safonau	13
3.2	Cyflawnder y cynnig a chwmpas	16
3.3	Amseroldeb y profion.....	17
3.4	Yr angen am ail Samplau sy'n deillio o ansawdd gwael.....	21
3.5	Derbyn cardiaau yn amserol yn y labordy	25
3.6	Prosesu ac atgyfeirio gan y labordy	26
4	DIFFINIADAU	28
5	TÎM CYNHYRCHU	34

Tablau a graffiau

Tabl 1: Nifer y genedigaethau cymwys yng Nghymru yn y cyfnod rhwng mis Ebrill 2020 a mis Mawrth 2021, a nifer y babanod hyn a brofwyd.....	12
Tabl 2: Safonau perfformiad y rhaglen.....	13
Tabl 3: Babanod a gafodd gynnig prawf sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig ac a gwblhaodd y prawf.....	16
Tabl 4: Diwrnod y prawf ar gyfer cyfanswm y babanod cynamserol yn y flwyddyn.....	21
Graff 1: Safon 3A: Casglu samplau'n amserol (pump-wyth diwrnod oed).....	18
Graff 2: Safon 3J: Casglu samplau'n amserol (pedwar-wyth diwrnod oed).....	19
Graff 3: Safon 3B: Cyfradd yr ail samplau y gellir eu hosgoi sy'n cael eu casglu'n amserol.....	20
Graff 4: Safon 4A: Cyfradd yr ail samplau y gellir eu hosgoi.....	22
Graff 5: Safon 4B: Cyfradd yr ail samplau sy'n deillio o ansawdd gwael.....	23
Graff 6: Safon 4C: Rhif GIG ar y cerdyn smotyn gwaed.....	24
Graff 7: Safon 5: Derbyn cardiaau yn amserol yn y labordy.....	25

1 Cyflwyniad

Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys data ar gyfer babanod a anwyd rhwng 1 Ebrill 2020 a 31 Mawrth 2021. Mae sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig yn golygu cymryd gwaed o sawdl y babi, bum diwrnod ar ôl iddo gael ei eni (gan gyfrif y diwrnod geni fel diwrnod sero). Mae'r prawf sgrinio hwn yn rhan arferol o ofal ôl-enedigol.

Nod y rhaglen Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig yng Nghymru yw cynnig prawf sgrinio â sicrwydd ansawdd i bob babi cymwys, pan fydd yn bum diwrnod oed, ar gyfer cyflyrau prin ond difrifol a fyddai'n cael budd o ymyrraeth gynnar i leihau marwolaethau a/neu afiachedd.

Yng Nghymru, cynigir cyfle i bob babi cymwys gael prawf sgrinio am y cyflyrau a restrir isod, yn unol ag argymhelliad Pwyllgor Sgrinio Cenedlaethol y DU:

- Anhwylderau metabolig sy'n cael eu hetifeddu (IMD):
 - Diffyg dadhydrogenas asyl-CoA cadwyn-ganolig (MCADD)
 - Ffenylcetonwria (PKU)
 - Clefyd wrin surop masarn (MSUD)
 - Asidaemia isofalerig (IVA)
 - Asidwria glwtarig math 1 (GA1)
 - Homosystinwria (HCU)
- Hypothyroidedd cynhenid (CHT)
- Ffibrosis systig (CF)
- Anhwylderau'r crymangelloedd (SCD)

Effeithiodd pandemig COVID-19 yn sylweddol ar ddarpariaeth gwasanaethau arferol drwy gydol 2020/21. Ym mis Mawrth 2020, dechreuodd y DU ar gyfnod cyntaf cyfyngiadau pandemig COVID-19, a barhaodd tan fis Mehefin 2020. Parhaodd cyfyngiadau ar waith drwy gydol 2020/21 yng Nghymru, gan gynnwys cyfyngiadau lleol yn ystod mis Medi a mis Hydref 2020, wedi'u dilyn gan gyfnod atal byr cenedlaethol tan ddechrau mis Tachwedd. Roedd cyfyngiadau pellach ar waith rhwng mis Rhagfyr 2020 a mis Mawrth 2021. Parhaodd sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig drwy gydol y cyfnod hwn ac rydym yn ddiolchgar iawn i gydweithwyr yn y byrddau iechyd, gan weithio o dan amgylchiadau heriol, a roddodd flaenoriaeth i gymryd samplau amserol o ansawdd da.

Er mwyn cynorthwyo'r gwaith o ddarparu gwasanaethau'n ddiogel i deuluoedd a staff yn ystod pandemig COVID-19, gweithiodd staff rhaglen NBSW yn agos gyda chydweithwyr yn y byrddau iechyd i addasu protocolau gwasanaeth heb effeithio ar ansawdd y canlyniadau sgrinio. Fel trefniant wrth gefn, o fis Mawrth 2020, derbyniodd labordy NBSW samplau a gymerwyd ar bedwar diwrnod oed (gan gyfrif y diwrnod geni fel diwrnod sero). Galluogodd hyn i'r apwyntiad cymryd sampl gael ei gyfuno ag ymweliadau ôl-enedigol eraill wedi'u cynllunio, gan leihau nifer yr apwyntiadau wyneb yn wyneb a oedd yn ofynnol gan fydwragedd a lleihau amlygiad posibl i COVID-19 gan deuluoedd a staff byrddau iechyd.

1.1 Negeseuon allweddol i rieni

Cynhyrchwyd gwybodaeth i rieni a'r cyhoedd ac mae crynodeb o'r wybodaeth yn nhaflen negeseuon allweddol gwasanaeth Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru. Mae'n cynnwys y negeseuon canlynol:

- Mae'r prawf sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig yn adnabod y babanod a allai fod â chyflyrau prin ond difrifol
- Os daw'n amlwg bod eich babi chi yn dioddef o un o'r cyflyrau hyn bydd yn cael gofal a thriniaeth arbenigol yn brydlon
- Gall triniaeth gynnar wella iechyd eich babi ac atal anabledd difrifol neu hyd yn oed farwolaeth
- Nid yw profion sgrinio yn gwbl gywir bob tro. Os bydd y prawf sgrinio'n awgrymu bod problem, bydd angen profion ychwanegol i gadarnhau bod y cyflwr ar y babi
- Argymhellir bod pobl yn manteisio ar y prawf sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig
- Mae'r daflen 'Gwybodaeth i Rieni', sydd ar gael gan eich bydwraig, yn esbonio'r cyflyrau y mae'r prawf yn chwilio amdany'n nhw, a'r dull o gymryd y sampl

1.2 Cyflawni'r rhaglen

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru sy'n gyfrifol am gynllunio, paratoi a chyflawni rhaglen Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru. Yn ystod 2020/21, roedd NBSW yn un o dair rhaglen yn y maes Sgrinio Mamau a Phlant, a oedd ag Arweinydd Rhaglen cyffredinol. Roedd dau gydlynnydd rhaglen ar gyfer Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig gyda chymorth gweinyddol ar draws y rhaglenni Mamau a Phlant. Y ddwy raglen arall oedd Sgrinio Cyn Geni Cymru a Sgrinio Clyw Babanod Cymru.

Gweithwyr iechyd proffesiynol o fewn y saith bwrdd iechyd yng Nghymru sy'n cynnig y profion sgrinio smotyn gwaed i fabanod cymwys newydd-anedig ac yn casglu samplau smotyn gwaed.

Labordy Sgrinio Newydd-anedig Cymru yng Nghaerdydd sy'n gyfrifol am brofi'r samplau sgrinio a gesglir yng Nghymru ac am atgyfeirio babanod yr amheuir bod cyflyrau arnynt. Caiff babanod eu hatgyfeirio i rwydwaith o glinigwyr ac arweinwyr meddygol dynodedig yn y byrddau iechyd. Mae gan y rhaglen Gynghorwyr Sicrwydd Ansawdd allanol sy'n cynnwys rhai o'r arweinwyr meddygol.

Datblygwyd System Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru i gefnogi'r gwaith o reoli rhaglen ddiogel a chynaliadwy ledled Cymru. Mae'r system hon yn casglu ac yn coladu gwybodaeth ar draws y rhaglen er mwyn monitro ansawdd sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig ac yn darparu adroddiadau sicrwydd ansawdd ac adroddiadau rheoli yn seiliedig ar y polisiau a'r safonau.

Mae System Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru hefyd yn nodi babanod y mae'r rhaglen yn disgwyl derbyn cerdyn smotyn gwaed ar eu cyfer neu gadarnhad bod y prawf wedi'i wrthod, ac yn rhoi gweithdrefnau di-feth ar waith ar gyfer babanod sydd o bosibl wedi mynd drwy'r rhwyd. Mae'r system ddi-feth hon yn nodi babanod yng Nghymru sydd heb sampl sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig yn y Labordy Sgrinio Newydd-anedig erbyn eu bod yn 14 diwrnod oed. Mae timau gweinyddu'r system ddi-feth yn mynd ar drywydd pob babi a nodir gan y system. Mae'r tri thîm rhanbarthol ar draws Cymru yn cael eu staffio gan reolwyr sgrinio newydd-anedig a staff gweinyddol sy'n gweithio ar draws y rhaglenni Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig a Sgrinio Clyw Babanod Cymru.

Ym mhob bwrdd iechyd mae Arweinydd Llywodraethu ar gyfer Sgrinio Cyn Geni a Sgrinio Newydd-anedig. Diben y rôl hon, a ariennir gan Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru, yw gweithredu fel cyswllt rhwng y bwrdd iechyd a Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru, ac i arwain darpariaeth sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig yn y bwrdd iechyd i sicrhau y darperir gwasanaeth effeithiol ac effeithlon.

1.3 Llwybr sgrinio

Caiff babanod sy'n gymwys i gael eu sgrinio eu nodi ym mhob bwrdd iechyd drwy hysbysiadau geni bydwagedd. Caiff babanod cymwys hyd at flwydd oed sy'n symud i Gymru eu nodi ar ôl eu cofrestru ar y System Iechyd Plant.

Caiff y profion sgrinio a'r gwaith o gasglu samplau smotyn gwaed eu gwneud gan weithwyr iechyd proffesiynol yn y byrddau iechyd yn unol â chanllawiau, safonau a pholisïau Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru. Caiff y mwyafrif o'r samplau eu cymryd yng nghartref y babi gan y fydwraig. Caiff y prawf sgrinio ei gynnig gan staff yr uned newyddenedigol neu'r uned bediatrig ac maent yn casglu samplau ar gyfer y babanod hynny sy'n gleifion mewnol yn yr unedau hynny ar y pumed diwrnod ar ôl i'r babi gael ei eni. Ymwelwyr iechyd sy'n gyfrifol am gynnig y prawf a threfnu i gasglu samplau ar gyfer babanod cymwys sydd wedi symud i Gymru.

Anfonir samplau sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig mewn amlenni rhagdaledig (dosbarth cyntaf y Post Brenhinol) i Labordy Sgrinio Newydd-anedig Cymru yng Nghaerdydd i gael eu profi. Mae'r labordy yn derbyn samplau yn unol â chanllawiau ansawdd smotyn gwaed y DU ar gyfer labordai sgrinio. Atgyfeirir babanod yr amheuir bod ganddynt un o'r cyflyrau y sgriniwyd amdanynt, yn unol â'r canllawiau atgyfeirio clinigol perthnasol, at y clinigwr arbenigol priodol ar gyfer profion diagnostig a thriniaeth. Mae hyn o fewn 24 awr i'r canlyniad sgrinio.

Mae'r rhaglen yn anfon canlyniadau sgrinio smotyn gwaed at rieni drwy llythyr o fewn chwe wythnos i gymryd y sampl.

Ar gyfer babanod yr amheuir bod canlyniad yn dangos bod ganddynt unrhyw un o'r cyflyrau, mae'r llythyr canlyniadau'n cael ei anfon drwy ymwelydd iechyd y babi. Mae'r rhaglen yn cysylltu â'r ymwelydd iechyd i'w hysbysu am y canlyniad ar ôl i'r babi gael ei dderbyn i ofal clinigol. Yna mae ymwelydd iechyd y babi yn derbyn llythyr canlyniadau a gwybodaeth i alluogi trafodaeth wybodus am y canlyniadau gyda'r rhieni. Anfonir y canlyniadau ar gyfer pob babi i'r Adran Iechyd Plant leol yn electronig a'u cofnodi ar y System Iechyd Plant gan staff y bwrdd iechyd.

Mae rhagor o wybodaeth ar gael yn:

icc.gig.cymru/gwasanaethau-a-thimau/sgrinio/sgrinio-smotyn-gwaed-newydd-anedig-cymru/

2 Penawdau ystadegol

Mis Ebrill 2020 i fis Mawrth 2021

- Nifer y genedigaethau cymwys ledled Cymru oedd 28,612
- Nifer y babanod a brofwyd oedd 28,445 (99.4%)

Sgrinio

Cyflawnder y cynnig a'r cwmpas erbyn 17 diwrnod oed (babanod newydd-anedig cymwys)

- Cyflawnder y cynnig – cerdyn smotyn gwaed (ar gyfer sgrinio neu wrthod sgrinio) wedi'i dderbyn yn y labordy ar gyfer 96.9% o fabanod erbyn iddynt gyrraedd 14 diwrnod oed
- Cwmpas - 96.0% o fabanod wedi cael canlyniadau sgrinio pendant erbyn iddynt gyrraedd 17 diwrnod oed

Amseroldeb casglu samplau

- Sampl wedi'i gasglu'n amserol (pump-wyth diwrnod oed) – 79.0%
 - Sampl wedi'i chasglu'n amserol (pum diwrnod oed) – 63.2%
- Effeithiwyd yn uniongyrchol ar berfformiad yn erbyn y safonau hyn gan fesur wrth gefn COVID-19, sef caniatáu i samplau a gasglwyd ar ddiwrnod pedwar bywyd gael eu derbyn i'w profi.
- Sampl wedi'i chasglu'n amserol (pedwar-wyth diwrnod oed) – 98.0%
 - Sampl wedi'i chasglu'n amserol (pedwar neu bum diwrnod oed) – 82.3%

Cyfradd yr ail samplau y gellir eu hosgoi

- Cyfradd yr ail samplau y gellir eu hosgoi – 1.9%

Mae gwella a chynnal perfformiad o ran casglu samplau o ansawdd da yn parhau i fod yn flaenoriaeth uchel i'r rhaglen er mwyn osgoi oedi wrth atgyfeirio babanod â chyflyrau a amheuir. Nodwyd bod y safon hon yn arbennig o bwysig yn ystod 2020/21, oherwydd y risgiau ychwanegol sy'n gysylltiedig â darparu apwyntiadau wyneb yn wyneb y gellir eu hosgoi yn ystod pandemig.

Rhif GIG ar y cerdyn smotyn gwaed

- Roedd rhif GIG dilys wedi'i gofnodi ar gyfer y babi ar 99.8% o gardiau smotyn gwaed a dderbyniwyd yn y labordy

Derbyn cardiau yn amserol yn y labordy

- derbyniwyd 94.3% o gardiau smotyn gwaed o fewn pedwar diwrnod gwaith i gasglu'r sampl

Canlyniadau

Roedd nifer y babanod a gafodd prawf sgrinio positif a ganfuwyd yn ystod y flwyddyn fel a ganlyn: diffyg dadhydrogenas asyl-CoA cadwyn-ganolig (2), asidwria glwtarig math 1 (1), hypothyroidedd cynhenid (25), ffeibrosis systig (15) ac anhwylderau'r crymangelloedd (1).

3 Data

Mae'r tablau data yn yr adran hon yn amlinellu perfformiad y rhaglen yn erbyn y safonau a osodwyd.

Tabl 1: Nifer y genedigaethau cymwys yng Nghymru yn ôl ardal bwrdd iechyd yn y cyfnod rhwng mis Ebrill 2020 a mis Mawrth 2021 a nifer y babanod hyn a brofwyd.

	Aneurin Bevan	Bae Abertawe	Betsi Cadwaladr	Caerdyd d a'r Fro	Cwm Taf	Hywel Dda	Powys	Cymru
Genedig aethau	5,658	3,254	6,063	4,774	4,263	3,125	1,056	28,612
Profwyd	5,634	3,222	6,033	4,744	4,245	3,105	1,050	28,445
%	99.6	99.0	99.5	99.4	99.6	99.4	99.4	99.4

Mae'r cyfanswm ar gyfer Cymru yn y cynnwys rhai babanod na ellir eu dyrannu i Fwrdd Iechyd.

Roedd 167 o fabanod na chafodd eu profi yn ystod y cyfnod hwn. Gwrthododd rhieni sgrinio mewn 49 o fabanod newydd-anedig a 47 o fabanod a symudodd i Gymru o'r tu allan i'r DU. Yn anffodus, roedd 46 o farwolaethau ar ôl diwrnod 5. Cafodd statws ataliedig ei gofnodi ar gyfer 25 o fabanod. Roedd y rhain yn symudiadau i Gymru o'r tu allan i'r DU lle nad oedd y rhaglen, ar adeg cyflwyno'r adroddiad, wedi gallu cysylltu â'r rhieni neu'r ymwelydd iechyd i gael ateb pendant ynghylch caniatâd ar gyfer sgrinio.

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynnyddol Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru 2020-21
--------------------------------------	---

3.1 Safonau

Mae'r tabl hwn yn amlinellu'r safonau a osodwyd gan y rhaglen sgrinio i fonitro perfformiad.

Tabl 2: Safonau perfformiad y rhaglen

Safonau NBSW – rhaglen sgrinio					
	Amcan	Meini Prawf	Safon Ofynnol	Gwerth Gwirioneddol	Amrywiant o 2019-20
1A	Cyflawnder y cynnig (Babanod Newydd-anedig)	Canran y babanod newydd-anedig cymwys sydd â hysbysiad bod y cerdyn smotyn gwaed wedi'i dderbyn yn y labordy erbyn eu bod yn 14 diwrnod oed	99%	96.9%	dim newid
1B	Cyflawnder y Cynnig (Pob babi)	Babanod cymwys (hyd at flwydd oed) sydd â hysbysiad bod y cerdyn smotyn gwaed wedi'i dderbyn yn y labordy o fewn 18 diwrnod i gofrestru	99%	98.9%	dim newid
1C	Cwmpas (Babanod Newydd-anedig)	Babanod newydd-anedig cymwys sydd â chanlyniad sgrinio smotyn gwaed pendant erbyn iddynt gyrraedd 17 diwrnod oed	95%	96.0%	+0.9
1D	Cwmpas (Pob babi)	Babanod cymwys (hyd at flwydd oed) sydd â chanlyniad sgrinio smotyn gwaed pendant o fewn 21 diwrnod i gofrestru	95%	97.2%	+0.5
3A	Casglu Samplau'n Amserol (Pump-wyth Diwrnod Oed)	Dylid cymryd y sampl smotyn gwaed cyntaf rhwng pump ac wyth diwrnod oed (gan gyfrif dyddiad geni fel diwrnod sero)	95%	79.0%	-18.5

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynnyddol Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru 2020-21
--------------------------------------	---

	Amcan	Meini Prawf	Safon Ofynnol	Gwerth Gwirioneddol	Amrywiant o 2019-20
3B	Cyfradd yr Ail Samplau y Gellir eu Hosgoi sy'n Cael eu Casglu'n Amserol	Dylid cynnal ail brofion ar gyfer samplau annigonol/o ansawdd gwaed neu wybodaeth anghyflawn/anghywir ar y cerdyn o fewn tri diwrnod calendr i'r cais	95%	72.6%	-1.8
3C	Ail Samplau CHT ar gyfer Babanod Cynamserol sy'n Cael eu Casglu'n Amserol	Babanod cynamserol ag ail gerdyn sampl smotyn gwaed wedi'i dderbyn yn y labordy a gafodd ei gasglu pan oeddent yn 28 diwrnod oed neu ar y diwrnod y cawsant eu rhyddhau o'r ysbyty	95%	50.2%	+1.1
3D	Ail Samplau ar gyfer TSH (hormon ysgogi thyroid) Ffiniol sy'n Cael eu Casglu'n Amserol	Babanod â chanlyniad TSH ffiniol sydd ag ail gerdyn sampl smotyn gwaed ar gyfer TSH wedi'i dderbyn yn y labordy a gafodd ei gasglu rhwng 7 a 10 diwrnod ar ôl y sampl ffiniol gwreiddiol	95%	58.3%	-13.5
3J	Sampl wedi'i Chasglu'n Amserol (Pedwar-Wyth Diwrnod Oed)	Monitro wrth gefn COVID. Dylid cymryd y sampl smotyn gwaed cyntaf rhwng pedwar ac wyth diwrnod oed (gan gyfrif dyddiad geni fel diwrnod sero)	95%	98.0%	Dd/b Safon monitro wrth gefn
4A	Cyfradd yr ail samplau y gellir eu hosgoi	Angen ail sampl oherwydd smotiau gwaed o ansawdd gwaed neu bod gwybodaeth anghyflawn/anghywir wedi'i chofnodi	<=2%	1.9%	-2.9 (perfformiad gwell)
4B	Cyfradd yr Ail Samplau sy'n Deillio o Ansawdd Gwaed	Angen ail sampl oherwydd smotiau gwaed o ansawdd gwaed	<=2%	1.3%	-2.4 (perfformiad gwell)
4C	Rhif GIG ar Gerdyn Smotyn Gwaed	Cardiau smotyn gwaed wedi'u derbyn yn y labordy sydd â rhif GIG dilys wedi'i gofnodi ar gyfer y babi	100%	99.8%	+0.5

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynnyddol Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru 2020-21
--------------------------------------	---

	Amcan	Meini Prawf	Safon Ofynnol	Gwerth Gwirioneddol	Amrywiant o 2019-20
5	Derbyn Cardiau yn Amserol yn y Labordy	Cardiau smotyn gwaed wedi'u derbyn o fewn pedwar diwrnod gwaith	99%	94.3%	-0.9
6A	Prosesu Samplau Positif am IMD a CHT yn Amserol	Atgyfeiriad clinigol ar gyfer canlyniadau sgrinio positif am IMD/CHT a roddwyd ar waith o fewn tri diwrnod gwaith i dderbyn y sampl	100%	100%	dim newid
6B	Prosesu Samplau Positif am CF yn Amserol	Atgyfeiriad clinigol ar gyfer canlyniadau sgrinio positif am CF a roddwyd ar waith o fewn 25 diwrnod i dderbyn y sampl	95%	100%	dim newid
6C	Prosesu Samplau Positif am SCD yn Amserol	Atgyfeiriad clinigol ar gyfer canlyniadau sgrinio positif am SCD a roddwyd ar waith o fewn 42 diwrnod i dderbyn y sampl	95%	100%	dim newid
7A	Gofal Clinigol yn Derbyn Babanod â chanlyniad positif am IMD yn Amserol	Mynychu apwyntiad clinigol cyntaf ar gyfer canlyniadau sgrinio positif am IMD erbyn iddynt gyrraedd 14 diwrnod oed	100%	66.6%	-33.4
7B	Gofal Clinigol yn Derbyn Babanod â chanlyniad positif am CHT yn Amserol	Mynychu apwyntiad clinigol cyntaf ar gyfer canlyniadau sgrinio positif am CHT erbyn iddynt gyrraedd 14 diwrnod oed neu ganlyniad ffiniol gwreiddiol a ddilynir gan ganlyniad positif erbyn diwrnod 21	100%	76.0%	-4
7C	Gofal Clinigol yn Derbyn Babanod â chanlyniad positif am CF yn Amserol	Mynychu apwyntiad clinigol cyntaf ar gyfer canlyniadau sgrinio positif am CF erbyn iddynt gyrraedd 28 diwrnod oed	95%	95.70%	+26.7
7D	Gofal Clinigol yn Derbyn Babanod â chanlyniad positif am SCD yn Amserol	Mynychu apwyntiad clinigol cyntaf ar gyfer canlyniadau sgrinio positif am SCD erbyn iddynt gyrraedd 90 diwrnod oed	90%	100%	dim newid

3.2 Cyflawnder y cynnig a chwmpas

Safon 1A: mae 99% o fabanod newydd-anedig yn cael cynnig prawf sgrinio - hysbysiad bod y cerdyn smotyn gwaed wedi'i dderbyn yn y labordy erbyn eu bod yn 14 diwrnod oed

Safon 1B: mae 99% o'r holl fabanod yn cael cynnig prawf sgrinio - hysbysiad bod y cerdyn smotyn gwaed wedi'i dderbyn yn y labordy o fewn 18 diwrnod i gofrestru

Safon 1C: mae 95% o fabanod newydd-anedig yn cwblhau prawf sgrinio - canlyniad sgrinio smotyn gwaed pendant erbyn iddynt gyrraedd 17 diwrnod oed (chwmpas)

Safon 1D: mae 95% o'r holl fabanod yn cwblhau prawf sgrinio – canlyniad sgrinio smotyn gwaed pendant o fewn 21 diwrnod i gofrestru (chwmpas)

Tabl 3: Babanod a gafodd gynnig prawf sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig ac a gwblhaodd y prawf

Bwrdd Iechyd	% Cynigiwyd (Newydd-anedig)	% Cynigiwyd (Pob babi)	% Cwmpas (Newydd-anedig)	% Cwmpas (Pob babi)
Aneurin Bevan UHB	96.8	98.9	96.1	97.3
BIP Bae Abertawe	96.7	98.6	95.5	96.8
Betsi Cadwaladr UHB	96.6	98.9	95.9	97.1
BIP Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	96.2	98.6	95.2	97.1
Cwm Taf UHB	98.0	99.2	96.7	97.5
BIP Hywel Dda	97.6	98.9	96.6	97.5
Bwrdd Iechyd Addysgu Powys	97.7	98.8	97.3	97.7
Cymru Gyfan	96.9	98.9	96.0	97.2

Mae ffigurau Cymru Gyfan yn dangos nad yw'r safonau ar gyfer cynnig sgrinio wedi'u cyrraedd, gyda'r perfformiad yn debyg iawn i'r llynedd. Mae gwaith i wella amseroldeb casglu ac anfon samplau yn parhau. Nodir bod oedi estynedig o ran post wedi'i brofi ar adegau penodol yn ystod 2020/21

oherwydd y pandemig, a effeithiodd ar amseroedd cyrraedd samplau yn y labordy. Yn ogystal, mewn ymateb i bwysau staffio'r Post Brenhinol, gostyngwyd danfoniadau post dyddiol i'r labordy o ddau i un am y flwyddyn gyfan.

Mae'r ddau fesur ar gyfer cwmpas wedi gwella eleni a llwyddwyd i gynnal y gwaith o gyrraedd y safonau hyn. Ledled Cymru, cafodd profion sgrinio eu cwblhau ar gyfer 96.0% o fabanod newydd-anedig o fewn yr amserlen benodedig, gyda gwell perfformiad ar gyfer pob bwrdd iechyd o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Mae gwelliannau parhaus o ran ansawdd samplau wedi lleihau cyfradd yr ail samplau y gellir eu hosgoi a chynyddu perfformiad cwmpas.

Mae cyrraedd y safonau cwmpas yn dibynnu ar gymryd ac anfon samplau amserol, o ansawdd uchel, trefniadau cludo samplau effeithiol a phrofion labordy prydlon. Cafodd cynlluniau cydnerthedd COVID-19 eu mabwysiadu gan y labordy ym mis Mawrth 2020 ac roeddent ar waith drwy gydol 2020/21, gyda shifftiau a rennir gan staff i liniaru'r potensial i heintiau COVID-19 amharu ar y ddarpariaeth.

3.3 Amseroldeb y profion

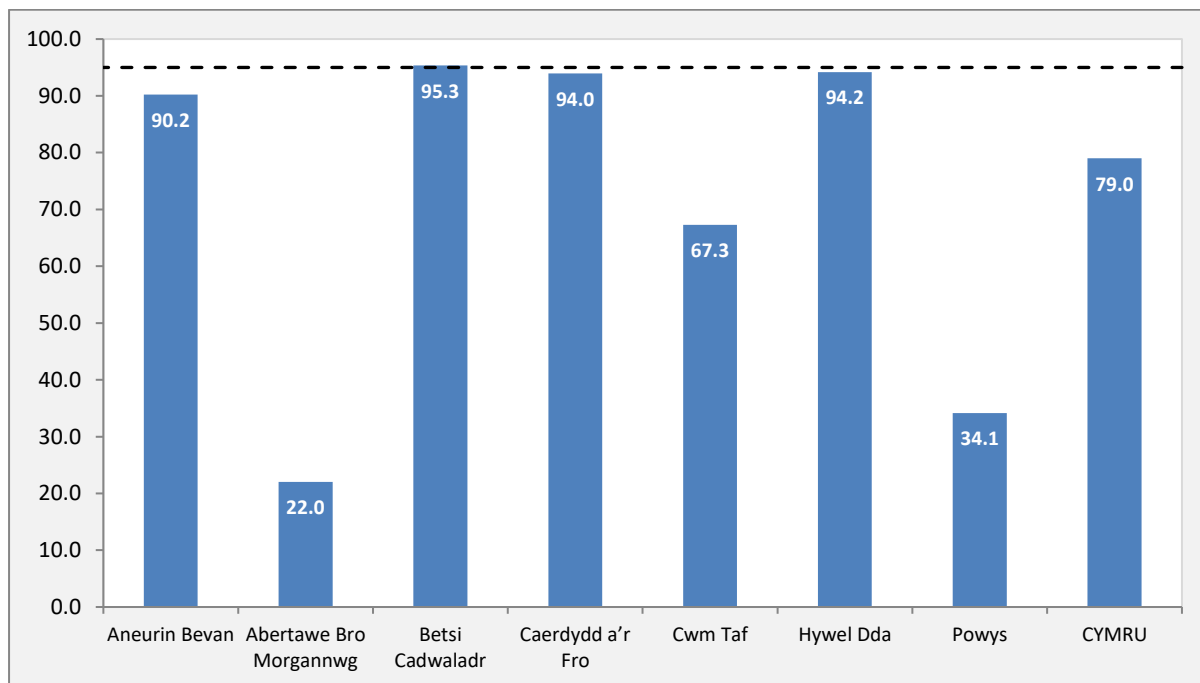
Safon 3A: Mae 95% o samplau yn cael eu cymryd rhwng pump ac wyth diwrnod oed

Safon 3B: mae 95% o ail samplau y gellir eu hosgoi yn cael eu cymryd o fewn tri diwrnod calendr i'r cais

Safon 3C: Mae 95% o ail samplau CHT ar gyfer babanod cynamserol yn cael eu cymryd pan fydd babanod yn 28 diwrnod oed neu ar y diwrnod y cânt eu rhyddhau o'r ysbyty

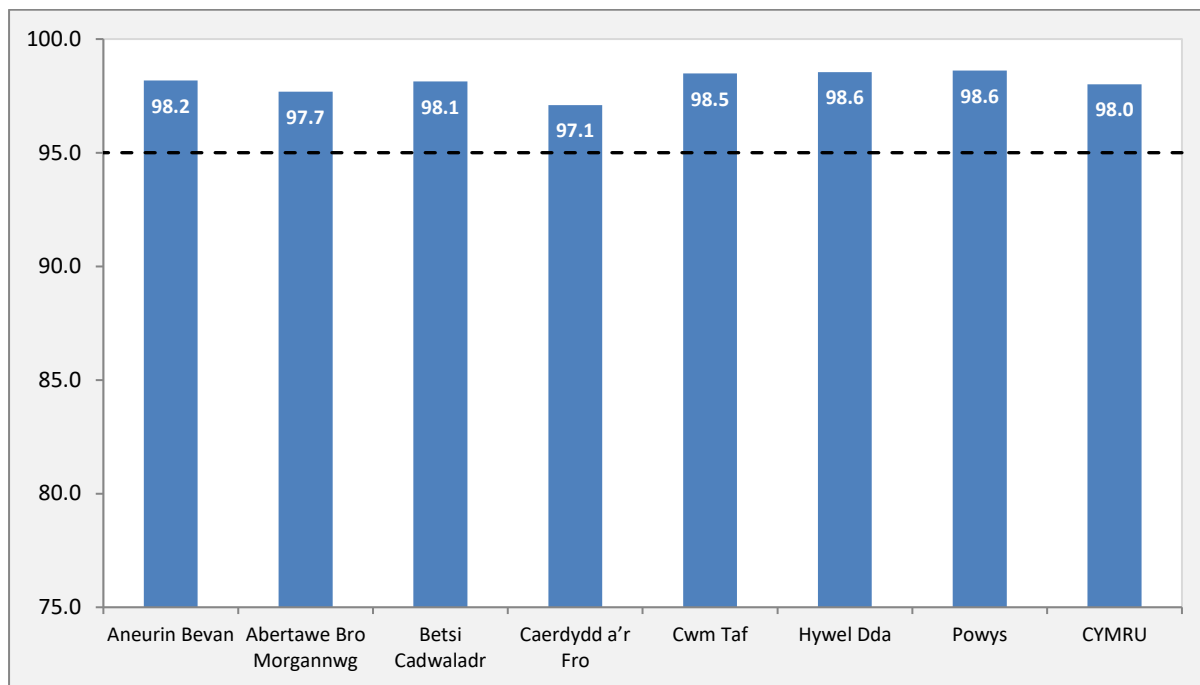
Safon 3D: mae 95% o ail samplau ar gyfer TSH ffiniol yn cael eu casglu'n amserol rhwng saith a deg diwrnod ar ôl y sampl ffiniol cyntaf

Safon 3J: cymerir 95% o samplau rhwng pedwar-wyth diwrnod oed (mesur wrth gefn COVID-19)

Safon 3A**Graff 1:** Casglu samplau'n amserol (pump-wyth diwrnod oed)

Mae'r safon hon wedi'i chyrraedd mewn un ardal bwrdd iechyd yn unig. Ledled Cymru, cafodd 79.0% o samplau eu cymryd rhwng pump ac wyth diwrnod oed, sy'n ostyngiad o 18.5% mewn perfformiad yn erbyn y safon hon o gymharu â'r flwyddyn flaenorol.

Mae'r mesur wrth gefn a fabwysiadwyd drwy gydol 2020/21 wedi effeithio'n uniongyrchol ar berfformiad yn erbyn y safon hon. Er bod casglu samplau yn cael ei argymhell yn gryf ar gyfer diwrnod pump i wyth oed, cynghorwyd y byrddau iechyd y gellid casglu ar ddiwrnod pedwar er mwyn osgoi apwyntiadau wyneb yn wyneb lluosog lle roedd ymweliadau ôl-enedigol wedi'u cynllunio ar ddiwrnod pedwar. Ar sail Cymru gyfan, casglwyd 98.0% o samplau rhwng pedwar ac wyth diwrnod oed, sy'n golygu bod 19% o samplau wedi'u casglu ar ddiwrnod pedwar. Cyflwynwyd safon wrth gefn 3J er mwyn monitro lleoliad samplau a gymerwyd rhwng y pedwerydd a'r wythfed diwrnod, fel isod.

Safon 3J**Graff 2:** Casglu samplau'n amserol (pedwar-wyth diwrnod oed)

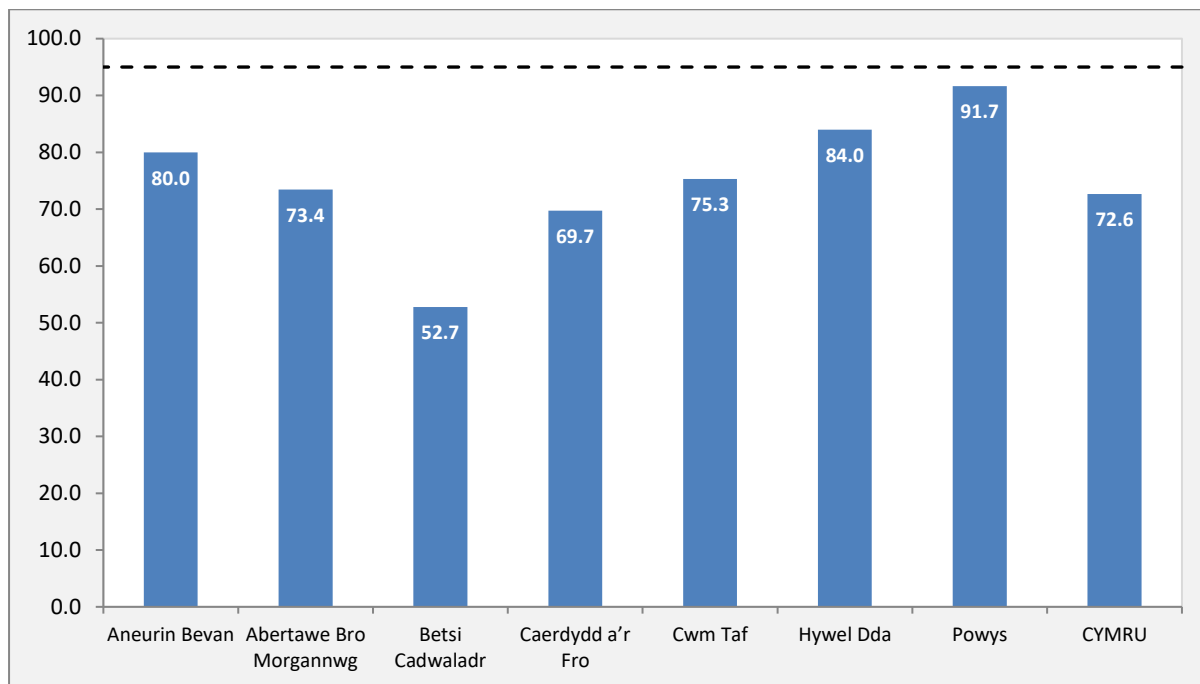
Un o feysydd ffocws allweddol y rhaglen am nifer o flynyddoedd fu gwella amseroldeb casglu samplau, gyda phwyslais ar gymryd y sampl ar ddiwrnod pump er mwyn nodi ac atgyfeirio babanod sy'n cael prawf sgrinio positif i ofal clinigol yn gynharach. Mae prosesau monitro mewnol yn adolygu'r gyfran o samplau a gymerwyd ar bum diwrnod oed yn rheolaidd i gynorthwyo ymgysylltu â ffocws gyda'r byrddau iechyd. Mae'r defnydd gweithredol o'r mesur wrth gefn diwrnod pedwar wedi arwain at gyfran uwch o samplau'n cael eu cymryd ar neu cyn pum diwrnod oed yn cael eu prosesu, gan gefnogi atgyfeirio cynnar.

Ledled Cymru, cafodd 63.4% o samplau eu cymryd pan oedd babanod yn bum diwrnod oed, sy'n ostyngiad o 9.8% o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Fodd bynnag, cafodd 82.3% o samplau eu cymryd ar ddiwrnod pedwar a phump o ganlyniad i'r mesur wrth gefn, gan liniaru'r effaith glinigol.

Caiff y data ar berfformiad o ran amseroldeb casglu samplau eu bwydo yn ôl bob chwarter i arweinwyr llywodraethu a Phenaethiaid Bydwreigiaeth y byrddau iechyd. Mae'r rhaglen yn parhau i weithio gyda'r byrddau iechyd i wella amseroldeb casglu samplau ymhellach.

Safon 3B

Graff 3: Cyfradd yr ail samplau y gellir eu hosgoi sy'n cael eu casglu'n amserol

Ledled Cymru, cafodd 72.6% o ail samplau y gellir eu hosgoi eu cymryd o fewn tri diwrnod calendr i'r cais. Nid yw'r safon wedi'i chyrhaedd, a gostyngodd y perfformiad 1.8% o gymharu â 2019/20. Roedd rhywfaint o amrywiaeth mewn perfformiad ar draws y byrddau iechyd.

Mae pob cais am ail samplau yn cael ei anfon drwy e-bost i gyfeiriadau e-bost generig dynodedig yn yr unedau mamolaeth a newyddenedigol. Cynhelir adolygiadau rheolaidd o'r broses i gefnogi gwelliant. Mae'r rhaglen yn parhau i weithio'n agos gyda'r Labordy Sgrinio Newydd-anedig i nodi unrhyw ffactorau a allai effeithio ar ailgymryd samplau'n amserol.

Mae gwaith hefyd yn parhau gyda'r byrddau iechyd i wella amseroldeb casglu'r ail samplau. Mae hyn wedi cynnwys addysg i'r rhai sy'n cymryd samplau ac adolygu prosesau i sicrhau eu bod yn gadarn ar gyfer cael gafael ar y negeseuon e-bost i wneud cais am sampl arall ac ailadrodd y samplau heb oedi.

Un ffactor a gyfrannodd at dangyflawni'r safon hon oedd y defnydd hyblyg o staff mewn safleoedd a gwasanaethau na fyddent fel arfer yn gweithio ynddynt a phrinder staff a achoswyd gan bandemig COVID.

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru 2020-21
--------------------------------------	--

Safon 3C

Ail Samplau CHT ar gyfer Babanod Cynamserol sy'n Cael eu Casglu'n Amserol.

Dylid cymryd ail sampl i brofi am CHT ar gyfer babanod cynamserol pan fyddant yn 28 diwrnod oed neu'n gynt os bwriedir eu rhyddhau o'r ysbyty.

Tabl 4: Diwrnod y prawf ar gyfer cyfanswm nifer y babanod cynamserol yn ystod y flwyddyn.

Diwrnod ar ôl geni y cafodd yr ail sampl CHT ei gymryd										
<28	28	29	30	31	32	33	34	35	>35	Cyfanswm*
29	89	46	20	8	11	3	6	4	17	233

* Ledled Cymru cymerwyd 2 (0.9%) o ail samplau CHT yn rhy gynnar, sy'n golygu cyn diwrnod 28 ond heb eu rhyddhau. Mae hyn yn cymharu â 12 o samplau (5.3%) yn 2019-20. Nid yw ail samplau CHT a gymerir yn rhy gynnar yn cael eu derbyn i'w profi ac mae angen cymryd sampl arall.

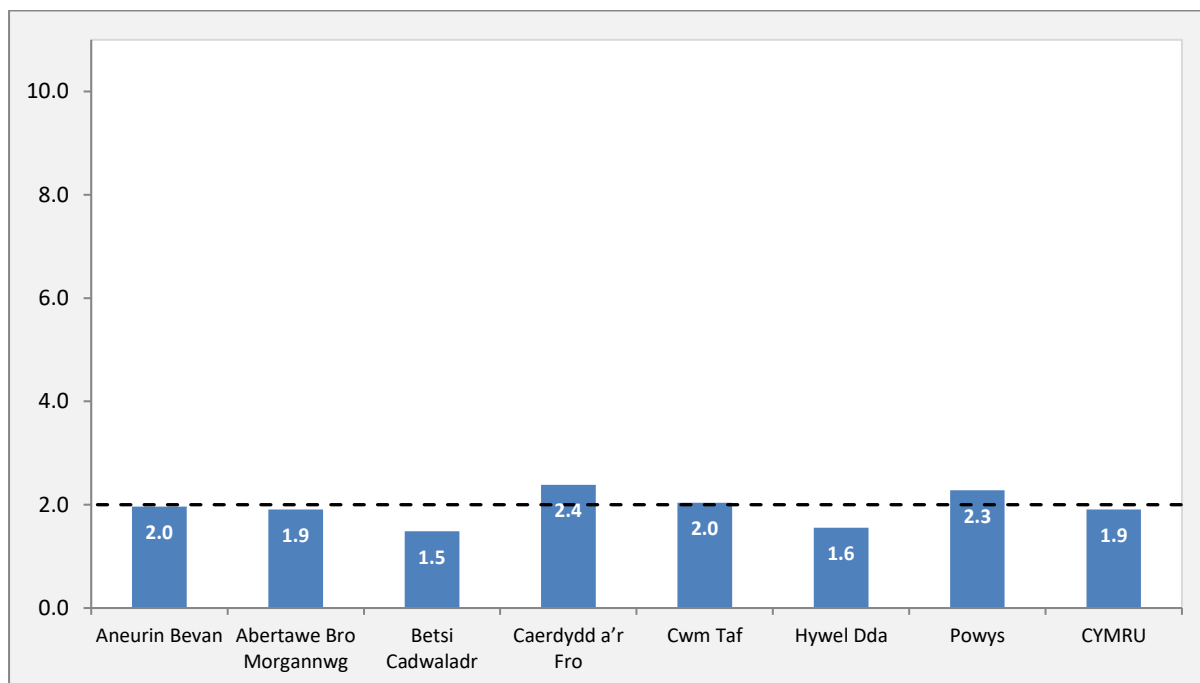
Mae'r rhaglen yn parhau i weithio'n agos gyda'r unedau newyddenedigol ledled Cymru i wella perfformiad er mwyn sicrhau bod sail samplau CHT yn cael eu cymryd ar yr adeg gywir.

3.4 Yr angen am ail Samplau sy'n deillio o ansawdd gwael

Safon 4A: cyfraddau ail samplau y gellir eu hosgoi - $\leq 2\%$ o ail samplau oherwydd smotiau gwaed o ansawdd gwael neu wybodaeth anghyflawn/anghywir wedi'i chofnodi

Safon 4B: cyfradd yr ail samplau sy'n deillio o ansawdd gwael - $\leq 2\%$ o ail samplau oherwydd smotiau gwaed o ansawdd gwael

Safon 4C: rhif GIG ar y cerdyn smotyn gwaed - 100% o gardiau smotyn gwaed a dderbynnir yn y labordy sydd â rhif GIG dilys wedi'i gofnodi ar gyfer y babi

Safon 4A**Graff 4:** Cyfradd yr ail samplau y gellir eu hosgoi

Mae cyfradd yr ail samplau y gellir eu hosgoi yn 1.9% yng Nghymru, sy'n welliant sylweddol a gostyngiad o 2.9 pwynt canran o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Gwelwyd gwelliant ym mhob bwrdd iechyd. Mae cynnal y gwelliant hwn o ran ansawdd samplau a pharhau i gyrraedd y safon o $\leq 2\%$ yn flaenoriaeth uchel i'r rhaglen er mwyn osgoi oedi wrth atgyfeirio babanod ac i osgoi'r costau eraill sy'n gysylltiedig ag ailadrodd samplau.

Mae'r byrddau iechyd a'r rhaglen wedi parhau i weithio ar y cyd i wella a chynnal y safon hon ymhellach. Er gwaethaf pandemig COVID-19, gweithiodd cydweithwyr yn y byrddau iechyd yn ddiflino i sicrhau bod samplau o ansawdd da yn cael eu cymryd y tro cyntaf.

Yn ystod y cyfnod adrodd hwn, datblygodd y rhaglen ddau becyn E-ddysgu, 'Cyflwyniad i Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig' a 'Cymryd Sampl Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig o Ansawdd Da'. Roedd y pecynnau hyn ar gael i'r rhai sy'n cymryd samplau eu cwblhau o fis Mawrth 2021 er mwyn eu cynorthwyo wrth gymryd samplau amserol o ansawdd da.

Adolygodd y rhaglen y ddwy ffilm hyfforddi 'Sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig - y prosesau labordy' a 'Sgrinio smotyn gwaed babanod mewn unedau newyddenedigol'. Cafwyd adborth gan y rhai sy'n cymryd samplau

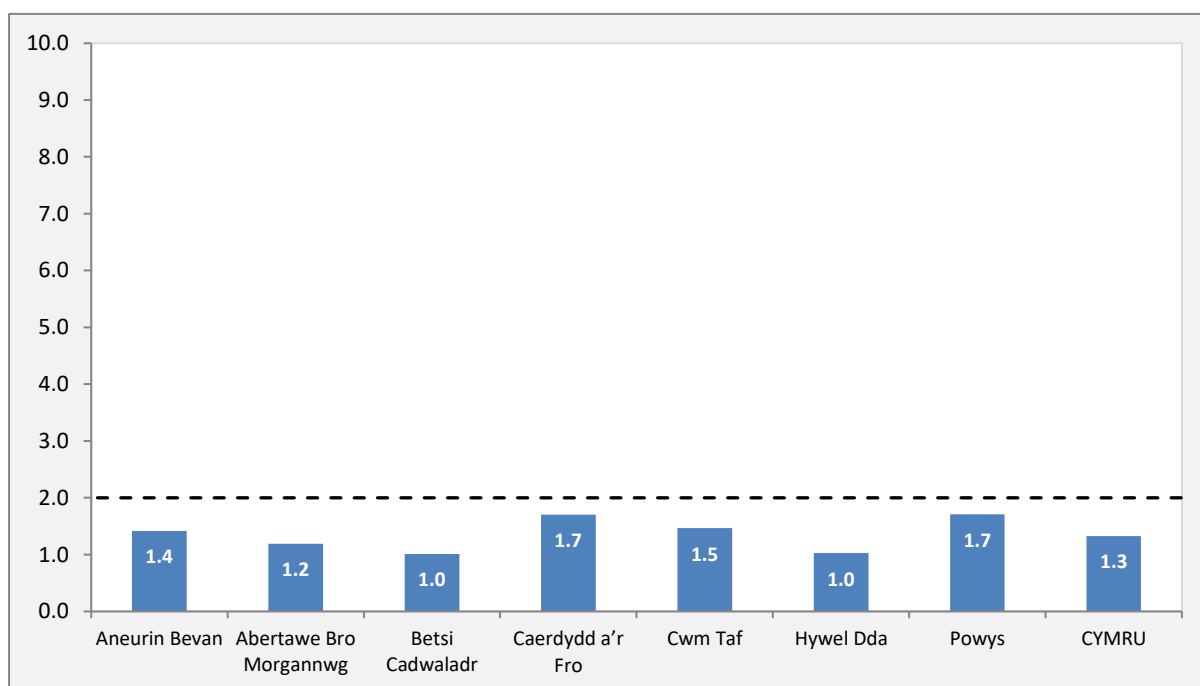
ynghylch hyd y ffilmiau a'r anhawster o ran cael amser i'w gwylion pan maent yn brysur. O ystyried hyn, cafodd y ffilmiau eu cywasgu gyda'r amser gwyllo wedi'i leihau i bum munud a naw munud yn y drefn honno.

Parhaodd y rhaglen i gynnig hyfforddiant i fydwragedd dan hyfforddiant a chynhaliwyd hyn yn rhithwir oherwydd y pandemig. Cafodd yr hyfforddiant hwn ei groesawu. Cafodd y sesiynau hyfforddi rhithwir eu hymestyn hefyd i fydwragedd newydd gymhwyso, i'r rhai sy'n cymryd samplau yn yr unedau pediatrig a newyddenedigol ac yn y gwasanaeth ymwelwyr iechyd. Mae'r sesiynau hyfforddi hyn yn chwarae rhan bwysig wrth sicrhau bod gan y rhai sy'n cymryd samplau ddealltwriaeth dda o'r llwybr sgrinio newydd-anedig a sut i gymryd sampl o ansawdd da cyn iddynt ddechrau cymryd samplau.

Bob mis, anfonir adroddiad perfformiad yn ymwneud ag ansawdd samplau ar gyfer eu bwrdd iechyd at arweinwyr llywodraethu a phenaethiaid bydwreigiaeth er mwyn i'w bwrdd iechyd allu monitro a chymryd camau priodol. Mae'r arweinwyr llywodraethu hefyd yn cael eu copïo i'r negeseuon e-bost a anfonir o'r labordy yn gofyn am ragor o samplau felly maent yn cael eu hysbysu am faterion ansawdd sydd angen sylw mwy uniongyrchol.

Safon 4B

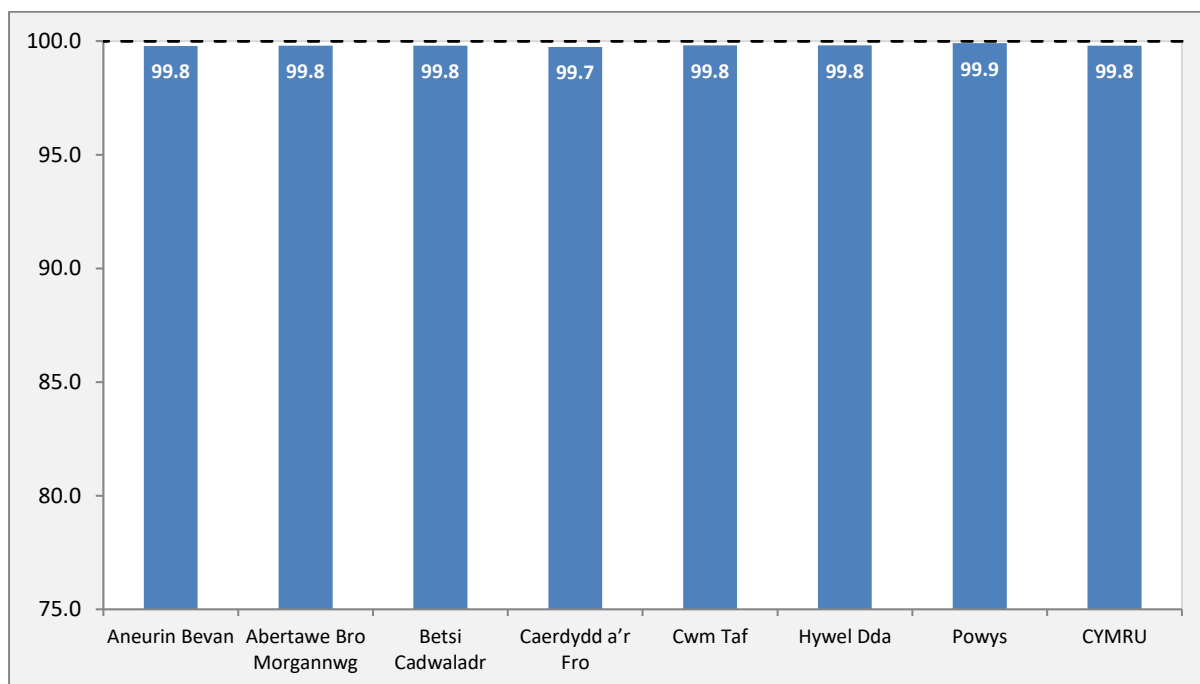
Graff 5: Cyfradd yr ail samplau sy'n deillio o ansawdd gwael

Ledled Cymru, roedd angen casglu 1.3% o ail samplau oherwydd smotiau gwaed o ansawdd gwael, sy'n welliant mewn perfformiad o 2.4 pwynt canran o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Am y tro cyntaf, yn 2020/21, cyrhaeddodd pob bwrdd iechyd y safon hon. Mae cynnal y gwelliant hwn a chynnal y safon $\leq 2\%$ yn flaenoriaeth uchel i'r rhaglen.

Safon 4C

Graff 6: Rhif GIG ar y cerdyn smotyn gwaed

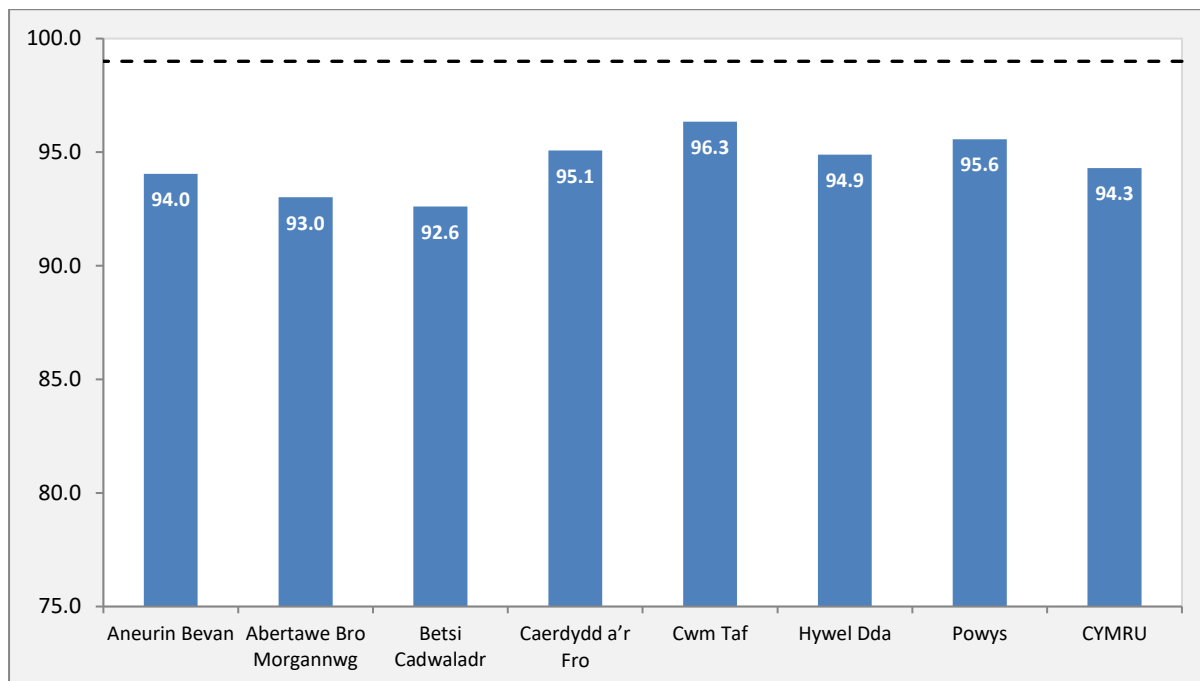

Cofnodwyd rhif GIG dilys ar gyfer y babi ar 99.8% o gardiau smotyn gwaed a dderbyniwyd yn y labordy, sef gwelliant 0.5 pwynt ers y flwyddyn flaenorol. Rhifau GIG aneglur neu anghywir neu gymysgu'r rhif â rhif babi arall yw'r prif resymau dros ddiffyg cydymffurfiaeth. Mae gwaith yn parhau gyda'r byrddau iechyd er mwyn gwella perfformiad o ran y safon hon.

3.5 Derbyn cardiau yn amserol yn y labordy

Safon 5: derbyn cardiau yn amserol yn y labordy - 99% o gardiau smotyn gwaed yn cael eu derbyn o fewn pedwar diwrnod gwaith

Graff 7: Derbyn cardiau yn amserol yn y labordy

Ledled Cymru, cafodd 94.3% o samplau eu derbyn yn y labordy o fewn pedwar diwrnod gwaith. Mae hyn yn ostyngiad o 0.9% o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Mae gwella perfformiad yn y safon hon yn parhau'n flaenoriaeth uchel er mwyn atgyfeirio babanod sydd wedi cael prawf sgrinio positif i ofal clinigol mewn modd amserol.

Er mwyn monitro perfformiad yn fanylach, cesglir data ychwanegol ar gyfer derbyn samplau a dderbynnir o fewn tri diwrnod gwaith i gymryd y sampl. Caiff y data perfformiad hyn eu bwydo yn ôl yn chwarterol i arweinwyr llywodraethu a Phenaethiaid Bydwreigiaeth y byrddau iechyd.

Mae gwaith yn parhau gyda'r byrddau iechyd i ailadrodd pwysigrwydd postio samplau i flwch post y Post Brenhinol ar y diwrnod y maent yn cael eu cymryd ac osgoi'r defnydd o systemau post mewnol, sydd wedi'u cysylltu ag oedi o ran derbyn samplau.

Mae ymgysylltu agos â'r Post Brenhinol wedi parhau i leihau oedi o ran samplau'n cyrraedd y labordy. Roedd gwasanaethau post yn destun oedi a achoswyd gan bandemig COVID-19 yn ystod 2020/21, gan gynnwys llai o amllder danfon i'r labordy drwy gydol y flwyddyn. Mae oedi o ran derbyn samplau yn cael ei brofi'n rheolaidd yn ystod cyfnod y Nadolig, gyda hyn yn cael ei waethygu gan oedi sy'n gysylltiedig â'r pandemig yn ystod mis Rhagfyr 2020.

3.6 Prosesu ac atgyfeirio gan y labordy

Cafodd y safon bresennol ar gyfer prosesu samplau'n amserol yn y labordy ei chyrraedd ar gyfer pob cyflwr. Ar gyfer yr anhwylderau metabolig sy'n cael eu hetifeddu; cafodd cyfanswm o 3 o fabanod eu hatgyfeirio ar gyfer profion dilynol. O'r rhain, cadarnhawyd bod gan 1 baban ddiffyg dadhydrogenas asyl-CoA cadwyn-ganolig (MCADD), roedd y 2 faban arall yn ganlyniadau positif anghywir (un canlyniad positif anghywir am MCADD oherwydd cynamseroldeb a salwch systemig ac un canlyniad positif anghywir am Asidwria Glwtarig; oherwydd arennau'n methu). Roedd cadarnhad o dderbyn i ofal clinigol ar gael ar gyfer pob un o'r 3 o achosion (100%). Cafodd yr achos MCADD ei dderbyn i ofal ar 9 diwrnod oed, y canlyniad positif anghywir MCADD erbyn 23 diwrnod oed (babi ar uned gofal dwys i'r newydd-anedig a sampl diwrnod 5 heb ei chasglu), a'r canlyniad positif anghywir GA1 ar 7 diwrnod oed.

Nodwyd 25 o achosion â chrynodiadau TSH uwch a'u hatgyfeirio ar gyfer gweithredu dilynol. O'r rhain, nodwyd bod gan 15 ohonynt gynnydd o ran TSH ≥ 20 mU/L ar y sampl gychwynnol a nodwyd bod gan 10 achos gynnydd o ran TSH ffiniol (≥ 8 ond < 20 mU/L) ar y sampl gychwynnol gydag ail sampl bositif. Cafodd yr holl achosion a nodwyd fel rhai â lefelau TSH uwch eu hatgyfeirio i ofal clinigol mewn modd amserol. Roedd cadarnhad o'r apwyntiad clinig cyntaf ar gael ar gyfer pob un o'r 25 o achosion (100%). O'r 15 o achosion o CHT â TSH uwch ≥ 20 mU/L ar y sampl sgrinio cychwynnol, cafodd 11 (73.3%) eu derbyn i ofal erbyn 14 diwrnod oed. Yr oedran cyfartalog ar adeg yr apwyntiad cyntaf yn y clinig oedd 12 diwrnod oed (ystod o 8-23 diwrnod). O'r 10 o achosion a nodwyd yn dilyn canlyniad prawf ffiniol cychwynnol, derbyniwyd 8 (80%) achos i ofal erbyn 21 diwrnod oed (yr oedran cyfartalog ar adeg yr apwyntiad cyntaf yn y clinig oedd 17 diwrnod oed, (ystod 10-24 diwrnod)). Roedd yr adborth ynghylch a oedd cleifion wedi dechrau cael triniaeth thyrocsin ai peidio yn wael gydag 11/25 (44%) o achosion yn cael eu nodi. Cafodd cyfanswm o 60 o ail samplau eu casglu ar

gyfer canlyniadau TSH ffiniol. Dylai'r ail gasgliad sampl ar gyfer canlyniadau TSH ffiniol gael ei gasglu 7 i 10 diwrnod ar ôl cymryd y sampl gychwynnol. Nifer y samplau a gasglwyd ar yr adeg briodol oedd 35 (58.3%) (safon = 95%), gydag 16 (26.7%) o samplau'n cael eu casglu ar neu ar ôl diwrnod 11 (ystod 11-24 diwrnod). Cafodd ychydig o samplau, n=9 (15%) eu casglu cyn diwrnod 7.

Ar gyfer sgrinio CF, cafodd cyfanswm o 15 o achosion eu hatgyfeirio ar gyfer profion dilynol. O'r 15 o achosion a atgyfeiriwyd; roedd gan 6 ohonynt 2 amrywiolyn pathogenig CF, roedd gan 7 ohonynt 1 amrywiolyn pathogenig ac roedd gan 2 achos grynodiad IRT ≥ 170 ng/ml ond heb unrhyw amrywiolynnau pathogenig wedi'u canfod. Cadarnhawyd bod gan gyfanswm o 7 achos (6 achos â 2 amrywiolyn ac 1 achos ag 1 amrywiolyn) CF, yn dilyn prawf chwys positif. Roedd cadarnhad o dderbyn i ofal clinigol ar gael ar gyfer 14 o blith yr 15 o achosion (93.3%). O'r 14 o achosion hyn dim ond 12 (85.7%) achos a gafodd eu gweld yn yr apwyntiad clinig cyntaf erbyn 28 diwrnod oed (safon = 95%). Yr oedran cyfartalog ar adeg yr apwyntiad cyntaf yn y clinig oedd 24 diwrnod oed (ystod 19-33).

Canfuwyd 1 achos o anhwylder crymangelloedd (SCD) a chafodd yr achos hwn ei atgyfeirio i ofal clinigol mewn modd amserol. Cafodd yr achos hwn ei nodi hefyd drwy raglen sgrinio cyn geni Cymru.

4 Diffiniadau

Babanod cymwys (newydd-anedig)

- Babi sy'n preswyllo yng Nghymru pan fydd yn bump-wyth diwrnod oed
- Babi sy'n preswyllo yng Nghymru pan fydd yn bump-wyth diwrnod oed, ond sydd wedi'i gofrestru gyda meddyg teulu yn Lloegr
- Babi sy'n preswyllo fel arfer y tu allan i Gymru os yw o dan ofal arferol bydwraig yng Nghymru pan mae'n bump-wyth diwrnod oed

Nid yw babanod y cofnodwyd eu bod wedi marw cyn eu bod yn bum diwrnod oed yn gymwys.

Babanod cymwys (pob babi)

- Pob babi hyd at flwydd oed sy'n preswyllo yng Nghymru
- Babi sy'n preswyllo y tu allan i Gymru os yw o dan ofal arferol bydwraig yng Nghymru ar yr adeg y dylid cynnal y prawf smotyn gwaed newydd-anedig

Nid yw babanod y cofnodwyd eu bod wedi marw cyn eu bod yn 5 diwrnod oed yn gymwys.

Canlyniad sgrinio positif

Nid yw canlyniadau sgrinio yn gwbl ddibynadwy. Yn hytrach maent yn rhoi canlyniadau rhagdybiol. Canlyniad sgrinio positif yw canlyniad sy'n dangos bod y plentyn yn debygol o fod â'r cyflwr y caiff ei sgrinio ar ei gyfer. Weithiau bydd pobl yn dweud bod y plentyn wedi'i effeithio gan y cyflwr. Yna caiff y profion sgrinio positif eu cadarnhau gan ddefnyddio profion diagnostig. Er enghraifft mae canlyniad sgrinio positif ar gyfer hypothyroidedd etifeddol (CHT) yn golygu ei bod yn debygol iawn bod gan y plentyn CHT, ond mae'n rhaid cadarnhau hyn drwy brofion ychwanegol. Bydd canlyniad sgrinio positif yn cael ei adrodd fel achos 'a amheuir'.

Canlyniad sgrinio negatif

Nid yw canlyniadau sgrinio yn gwbl ddibynadwy. Yn hytrach maent yn rhoi canlyniadau rhagdybiol. Canlyniad sgrinio negatif yw canlyniad sy'n awgrymu nad oes gan y plentyn y cyflwr y mae'n cael ei sgrinio ar ei gyfer. Weithiau bydd pobl yn dweud bod y canlyniad yn 'normal'. Er enghraifft, mae canlyniad sgrinio negatif ar gyfer ffibrosis systig (CF) yn golygu ei bod yn debygol iawn NAD oes gan y plentyn CF. NID yw'r canlyniad sgrinio

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru 2020-21
--------------------------------------	--

negyddol hwn yn cael ei gadarnhau fel arfer drwy brofion pellach, ond tybir nad yw'r plentyn yn dioddef o'r cyflwr. Bydd canlyniad sgrinio negyddol yn cael ei adrodd fel achos 'heb ei amau'.

Canlyniad pendant

Mae unrhyw un o'r canlynol yn ganlyniad pendant; achos nad amheuir, achos a amheuir, achos nad amheuir – anhwylder neu gludydd arall. Mae hyn yn cynnwys unrhyw ganlyniadau a brofwyd drwy DNA ar gyfer anhwylderau'r crymangelloedd. Ar gyfer babanod sy'n hŷn nag 8 wythnos oed, mae 'heb eu profi' am CF hefyd yn ganlyniad pendant.

Arolygon rhieni/gwarcheidwaid

Bydd arolygon rhieni/gwarcheidwaid yn cael eu cynnal i gasglu barn rhieni/gwarcheidwaid ynglŷn â'u profiad o sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig. Defnyddir yr arolygon hyn hefyd i fonitro perfformiad Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru o ran safonau caniatâd gwybodus a darparu gwybodaeth. Bydd yr arolwg yn cynnwys barn y rhai sy'n manteisio ar y gwasanaeth sgrinio a hefyd y rhai sy'n gwrthod y gwasanaeth.

Y Cyflyrau

Hypothyroidedd cynhenid (CHT)

Cyflwr yw isthyroidedd cynhenid (CHT) lle nad yw chwarren thyroid y babi yn datblygu neu'n gweithio'n iawn ac yn methu cynhyrchu'r hormon thyroid o'r enw thyrocsin. Mae angen thyrocsin ar gyfer twf a datblygiad arferol. Heb thyrocsin, nid yw babanod yn tyfu'n iawn a gallant ddatblygu problemau corfforol ac anableddau dysgu difrifol a pharhaol.

Gellir trin babanod sydd â CHT yn gynnar gyda thabledi thyrocsin a bydd hyn yn eu galluogi i ddatblygu'n normal.

Mae profion sgrinio ar gyfer CHT wedi cael eu cynnal yng Nghymru ers 1981.

Ffibrosis systig (CF)

Mae ffibrosis systig (CF) yn un o glefydau mwyaf cyffredin y DU sy'n cael ei etifeddu ac yn cyfyngu ar fywyd. Clefyd yw CF lle mae symudiad annormal

Dyddiad: Awst 2024	Fersiwn: 1	Tudalen: 29 o 34
--------------------	------------	------------------

halen a dŵr i mewn ac allan o gelloedd yn achosi i fwcws trwchus a gludiog gronni. Mae'n digwydd yn arbennig yn yr ysgyfaint a'r system dreulio. Efallai na fydd babanod â CF yn magu pwysau'n dda, efallai y byddant yn cael haint ar y frest yn aml ac efallai y bydd hyd eu hoes wedi'i gyfyngu.

Os caiff babanod â CF eu trin yn gynnar gyda deiet sy'n cynnwys llawer o egni, meddyginiaethau a ffisiotherapi, gallant fyw bywydau iachach a byw'n hwy.

Mae profion sgrinio ar gyfer CF wedi cael eu cynnal yng Nghymru ers mis Rhagfyr 1996.

Anhwylderau metabolig sy'n cael eu hetifeddu (IMD):

- Diffyg dadhydrogenas asyl-CoA cadwyn-ganolig (MCADD)

Anhwylder prin sy'n cael ei etifeddu yw MCADD lle mae diffyg yn yr ensym dadhydrogenas asyl-CoA cadwyn-ganolig sydd ei angen i ddadelfennu mathau penodol o fraster sydd wedi'i storio (asid brasterog cadwyn-ganolig). Mae hyn yn ei gwneud yn anodd i'r corff dreulio asidau brasterog a chynhyrchu egni, a gall achosi marwolaeth sydyn ymysg babanod. Mae asidau brasterog yn gronfa egni bwysig yn ystod cyfnodau pan na fwyteir llawer o galoriau, cyfnodau maith rhwng prydau neu yn ystod heintiau a salwch. Yn y sefyllfaoedd hyn mae gan bobl sy'n dioddef o MCADD lefelau uchel o asidau brasterog sydd wedi'u dadelfennu'n rhannol a chrynodiadau isel o glwcos yn y gwaed a allai arwain at argyfwng metabolig. Y rhan fwyaf o'r amser mae'r plant yn iach, ond mae haint neu gyfnod cymharol faith heb fwyd yn amharu ar eu metabolaeth gan achosi coma ac weithiau marwolaeth.

Mae triniaeth yn cynnwys sicrhau nad yw plant yn mynd am gyfnodau maith heb fwyd a thriniaeth arbennig os byddant yn cael haint. Gall cyfnodau o beidio â bwyta gael eu hymestyn yn ddiogel wrth i'r plentyn dyfu.

Mae profion sgrinio ar gyfer MCADD wedi cael eu cynnal yng Nghymru ers mis Mehefin 2012.

- Ffenylcetonwria (PKU)

Cyflwr prin sy'n cael ei etifeddu yw ffenylcetonwria (PKU) sy'n atal un o'r 'blociau adeiladu' mewn protein rhag cael ei ddadelfennu, sef yr asid amino ffenylalanin. I bobl â PKU, mae bwyta symiau arferol o

brotein yn gallu achosi i ffenylalanin gronni yn y gwaed, Mae'r cronïad o ffenylalanin yn niwrowenwynol ac yn niweidiol i'r ymennydd. Os nad yw PKU yn cael ei drin gall achosi anabledd meddyliol difrifol a pharhaol.

Os caiff ei ganfod yn gynnar, gellir rhoi'r plentyn ar ddeiet sy'n isel mewn protein gydag atchwanegiadau a gall yr ymennydd ddatblygu'n normal.

Mae profion sgrinio ar gyfer PKU wedi cael eu cynnal yng Nghymru ers 1970.

- **Clefyd wrin surop masarn (MSUD)**

Anhwylder prin sy'n cael ei etifeddu yw clefyd wrin surop masarn (MSUD) sy'n atal rhai o'r 'blociau adeiladu' mewn protein rhag dadelfennu, sef yr asidau amino lewcin, isolewcin a falin yn y gwaed. I bobl gyda MSUD, gall bwyta symiau arferol o brotein achosi i'r asidau amino hyn gronni yn y gwaed mewn ffordd niweidiol. Mae llawer o fabanod ag MSUD yn mynd yn sâl ychydig ddyddiau ar ôl cael eu geni. Heb driniaeth, mae hyn yn arwain at goma a niwed parhaol i'r ymennydd. Ymysg plant hŷn gall salwch bach, fel haint ar y frest neu anhwylder ar y stumog, arwain at broblemau difrifol. Fel gyda babanod, gall hyn arwain at goma oni chaiff ei drin yn gywir.

Gellir trin MSUD gyda deiet sy'n isel mewn protein. Mae angen trefn wahanol pan fydd y plentyn yn sâl, ac efallai y bydd angen iddo fynd i'r ysbyty.

Gelwir y cyflwr yn glefyd wrin surop masarn oherwydd gall lefelau uchel o'r asidau amino hyn achosi arogl melys anghyffredin mewn wrin a chwys.

Mae profion sgrinio ar gyfer MSUD wedi cael eu cynnal yng Nghymru ers mis Ionawr 2015.

- **Asidaemia isofalerig (IVA)**

Anhwylder prin sy'n cael ei etifeddu yw asidaemia isofalerig (IVA) sy'n atal un o'r 'blociau adeiladu' mewn protein rhag dadelfennu, sef yr asid amino lewcin. Mae hyn wedyn yn achosi i sylwedd niweidiol sy'n cael ei alw'n asid isofalerig gronni yn y gwaed. Gall plant sydd ag IVA fynd yn sâl iawn. Os nad yw'n cael ei drin, gall hyn arwain at goma a niwed parhaol i'r ymennydd. Bydd rhai babanod ag IVA yn cael problemau o fewn ychydig ddyddiau i'r enedigaeth; bydd plant

eraill yn mynd yn sâl pan fyddant ychydig fisoedd neu flynyddoedd oed, efallai pan fydd ganddynt salwch ysgafn, fel haint ar y frest neu anhwylder ar y stumog.

Gellir trin IVA gyda deiet sy'n isel mewn protein a chyda carnitine a glycin. Mae angen trefn wahanol pan fydd y plentyn yn sâl ac efallai y bydd angen iddo fynd i'r ysbyty.

Mae profion sgrinio ar gyfer IVA wedi cael eu cynnal yng Nghymru ers mis Ionawr 2015.

- **Asidwria glwtarig math 1 (GA1)**

Anhwylder prin sy'n cael ei etifeddu yw asidwria glwtarig math 1 (GA1) sy'n atal rhai o'r 'blociau adeiladu' mewn protein rhag dadelfennu, yn arbennig yr asidau amino lysin a thryptoffan. I bobl â GA1, gall bwyta symiau arferol o brotein achosi i sylweddau niweidiol gronni yn y gwaed a'r wrin. Ymysg plant sydd ag GA1, gall salwch ysgafn fel haint ar y frest neu anhwylder ar y stumog arwain at broblemau difrifol. Heb driniaeth, gall y plentyn fynd i goma. Er bod y rhan fwyaf o blant yn dod allan o'r coma, fel arfer bydd ganddynt niwed i'r ymennydd a fydd yn effeithio ar eu gallu i reoli eu cyhyrau a'u symudiadau. Mae hyn yn golygu na fyddant yn gallu eistedd, cerdded, siarad na llyncu.

Gellir trin GA1 gyda deiet sy'n isel mewn protein a chyda carnitine. Mae angen trefn wahanol pan fydd y plentyn yn sâl ac efallai y bydd angen iddo fynd i'r ysbyty.

Mae profion sgrinio ar gyfer GA1 wedi cael eu cynnal yng Nghymru ers mis Ionawr 2015.

- **Homosystinwria (HCU)**

Anhwylder prin sy'n cael ei etifeddu yw homosystinwria (HCU) sy'n atal un o'r 'blociau adeiladu' mewn protein rhag dadelfennu, sef yr asid amino homosystin. Mae hyn wedyn yn achosi i homosystin gronni yn y gwaed mewn ffordd niweidiol. Os nad yw'n cael ei drin yn gynnar gall arwain at broblemau iechyd hirdymor yn cynnwys anawsterau dysgu a phroblemau â'r llygaid, osteoporosis a tholchennau neu strociau.

Gellir trin HCU gyda deiet sy'n isel mewn protein ac atchwanegion ychwanegol a meddyginiaethau.

Mae profion sgrinio ar gyfer HCU wedi cael eu cynnal yng Nghymru ers mis Ionawr 2015.

Anhwylderau'r crymangelloedd (SCD)

Term yw anhwylderau'r crymangelloedd (SCD) sy'n disgrifio grŵp o gyflyrau lle mae haemoglobin mewn celloedd coch yn y gwaed yn annormal o ran strwythur. Mae hyn yn achosi i gelloedd coch yn y gwaed droi'n siâp tebyg i leuad gilgant neu gryman ffermwr pan fyddant yn ddiocsigenedig. Nid yw celloedd coch siâp cryman yn y gwaed mor hyblyg â chelloedd coch arferol yn y gwaed a gallant achosi rhwystr mewn pibellau gwaed bach. Bydd angen gofal arbenigol drwy gydol eu bywydau ar fabanod sydd â'r cyflyrau hyn.

Gall pobl â SCD ddioddef pyliau o boen difrifol, cael heintiau difrifol sy'n rhoi bywyd y fantol ac fel arfer maen nhw'n anemig (mae eu cyrff yn cael anhawster o ran cludo ocsigen).

Gall babanod sydd ag SCD gael triniaeth gynnar, gan gynnwys imiwneiddio a gwrthfotigau, sydd, ar y cyd â chymorth gan eu rhieni, yn helpu i leihau'r siawns o salwch difrifol a chaniatáu i'r plentyn fyw bywyd iachach.

Mae profion sgrinio ar gyfer SCD wedi cael eu cynnal yng Nghymru ers 2013.

5 Tîm cynhyrchu

Cyflogir y tîm cynhyrchu ar gyfer yr adroddiad hwn gan Iechyd Cyhoeddus Cymru ac fe'u rhestrir isod.

Jude Kay	Pennaeth Rhaglen, Sgrinio Newydd-anedig
Dr Sikha de Souza,	Ymgynghorydd Iechyd Cyhoeddus
Margaret Birch	Cydlynnydd Rhaglen
Catherine Boyce	Cydlynnydd Rhaglen
Yr Athro Stuart Moat	Biocemegydd Clinigol Ymgynghorol, Cyfarwyddwr Labordy Sgrinio Newydd-anedig Cymru
Dr Sharon Hillier	Cyfarwyddwr yr Adran Sgrinio
Helen Clayton	Rheolwr Gwasanaethau Gwybodeg a Data
Guy Stevens	Dirprwy Reolwr Gwasanaethau Gwybodeg a Data
Christie Redman	Uwch-ddadansoddwr Gwybodeg a Data
Rhys George	Cofus Cyf (Cyfieithydd)